

# **Leeftijdsbeoordeling van alleenstaande vermeende minderjarige vreemdelingen: kwalitatief onderzoek naar juridische toetsing van het belang van het kind omtrent leeftijdsbeoordelingsmethoden**

Student: Britt Plegt (S3786064)

Begeleider en eerste beoordelaar: dr. A.E. Zijlstra

Tweede beoordelaar: dr. J. Luijkx

Rijksuniversiteit Groningen

Faculteit der Gedrags- en Maatschappijwetenschappen

Masterthesis Pedagogische Wetenschappen

Mei 2025

Aantal woorden: 9566

### **Samenvatting**

Het aantal alleenstaande minderjarige vreemdelingen (amv'ers) is de afgelopen jaren sterk gestegen in Europa. Om de leeftijd van deze amv'ers te bepalen om er zo voor te zorgen dat volwassenen zich niet voordoen als minderjarigen, maken lidstaten gebruik van leeftijdsbeoordelingsmethoden. Echter, deze leeftijdsbeoordelingsmethoden zijn wetenschappelijk onbetrouwbaar en niet-valide. Dit onderzoek richt zich op de vraag hoe drie juridische instanties – de Nederlandse rechtbank, Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (het Hof) en het Comité voor de Rechten van het Kind (het Comité) – de betrouwbaarheid en validiteit van deze leeftijdsbeoordelingsmethoden beoordelen en in hoeverre zij het belang van het kind meewegen in hun besluit. Aan de hand van een thematische analyse zijn 49 uitspraken geanalyseerd: 30 van de Nederlandse rechtbank, 5 van het Hof en 14 van het Comité. De Nederlandse rechtbank toont overwegend vertrouwen in het leeftijdsbeoordelingsgesprek en twijfelt aan de validiteit en betrouwbaarheid van de methode getwijfeld. In slechts drie recente zaken wordt wel getwijfeld aan de methode waardoor het belang van het kind steeds meer lijkt te worden meegewogen binnen het Nederlandse recht. Het Hof spreekt zich nauwelijks uit over de validiteit en betrouwbaarheid van medische methoden maar wijst wel op het belang van het kind in relatie tot de leeftijdsbeoordelingsprocedure als geheel: het in detentieplaatsen van vermeende minderjarigen ligt volgens het Hof niet in lijn met het belang van het kind. Het Comité is het meest uitgesproken over leeftijdsbeoordelingsmethoden en bestempelt medische methoden als ongeschikt en onverenigbaar met het belang van het kind.

### **Abstract**

In recent years, the number of unaccompanied minors arriving in Europe has increased significantly. To prevent adults from falsely claiming to be minors, EU Member States use age assessment methods to determine the age of the refugees. However, these methods are scientifically unreliable and lack validity. This study examines how three judicial institutions – the Dutch national court, the European Court of Human Rights (ECtHR) and the Committee on the Rights of the Child (CRC) – assess the reliability and validity of age assessment methods and how they take the best interests of the child in their judgment. Through a thematic analysis of 49 legal decisions – 30 from the Dutch court, 5 from the ECtHR and 14 from the CRC – the study reveals varying approaches. The Dutch court rarely questioned the validity or reliability of the used age assessment method. Only in three recent cases had the method's credibility been challenged, suggesting a growing consideration of the child's best interest in Dutch jurisprudence. The ECtHR rarely comments directly on the scientific reliability or validity of medical age assessments but emphasizes the importance of the child's best interest within the age assessment procedures in general, particularly criticizing the detention of presumed minors. The CRC is the most outspoken, deeming medical age assessment methods unsuitable and incompatible with the best interests of the child.

## **Inleiding**

In mei 2023 rapporteerde de European Union Agency for Asylum (2023) een zorgwekkend nieuw hoogtepunt van circa 42.000 asielaanvragen door alleenstaande minderjarige vreemdelingen in Europese lidstaten. Deze stijging van ongeveer zestig procent ten opzichte van 2022 is hoger dan de algemene stijging van het totale aantal asielaanvragen. Alleenstaande minderjarige vreemdelingen (amv's) zijn onbegeleide kinderen die gevlucht zijn voor oorlog en geweld in hun eigen land. Ze zijn gescheiden van beide ouders of verzorgers die, volgens wet of gewoonte, verantwoordelijk zijn voor hun zorg en bescherming (UNHCR, 1997). Amv's zijn vaak getuige geweest van oorlogssituaties, hebben familieleden verloren en hebben hun vertrouwde omgeving achter zich moeten laten waardoor ze traumatische ervaringen hebben opgedaan. Tijdens hun reis naar Europa hebben zij een hoger risico gelopen om slachtoffer te worden van mensenhandel of seksuele uitbuiting (ENOC, 2016). Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) erkent de bijzondere kwetsbaarheid van amv's. Er is in het IVRK dan ook een artikel specifiek geweid aan amv's (artikel 22 IVRK) waarin hun recht op passende bescherming en bijstand staat vastgelegd, wanneer zij zich bevinden in Europa (Duivenvoorde, 2017). Dit betekent dat amv'ers niet kunnen worden teruggestuurd naar hun eigen land als zij daar niet verzekerd zijn van een volwassene die voor hen zorgt, dat zij recht hebben op een wettelijke vertegenwoordiger en dat zij niet in detentie mogen worden geplaatst tenzij dit in hun eigen belang is (Europese Commissie, 2010). Bovendien zijn amv'ers, net als alle andere personen jonger dan 18 jaar zoals gedefinieerd in artikel 1 IVRK, kinderen, waardoor zij aanspraak kunnen maken op alle rechten die het IVRK biedt (General Comment No 6, 2005). Dit betekent dat amv'ers recht hebben op bijvoorbeeld onderwijs, gezondheidszorg en buitenschoolse activiteiten. Ook speelt de minderjarigheid van een vluchteling een verzwarende rol bij gezinshereniging na de verlening van asiel (Europese Commissie, 2010). Het kennen van de exacte leeftijd is dan ook essentieel om rechten te kunnen ontleden aan het IVRK. Echter, een kwart van de kinderen onder de 5 jaar wereldwijd, waaronder kinderen uit Somalië en Eritrea waar een groot deel van de amv'ers vandaan komt, is niet geregistreerd en heeft dus geen officiële geboortedocumenten (Hjern et al., 2011; UNICEF, 2023). In Europa speelt leeftijdsbeoordeling dan ook een belangrijke rol bij asielprocedures: om ervoor te zorgen dat kinderen aanspraak kunnen maken op rechten die hen toebehoren én om te voorkomen dat volwassenen zich voordoen als minderjarigen - met als doel hun kansen op asiel en aanspraak op andere rechten te vergroten - proberen Europese autoriteiten de leeftijd van vermeende amv'ers te bepalen aan de hand van een aantal leeftijdsbeoordelingsmethoden (Hjern et al., 2011).

## **Methoden van leeftijdsbeoordeling in de Europese Unie**

Leeftijdsbeoordeling wordt door een overheid ingezet om vreemdelingen zonder geldige identiteitsdocumenten tegemoet te komen in de bewijsnood waarin zij verkeren wat betreft de door hen gestelde leeftijd (IND-leeftijdsonderzoek, 2019). Er bestaat geen uniforme richtlijn voor leeftijdsbeoordeling binnen de Europese Unie, wat leidt tot uiteenlopende methoden en inconsistenties

binnen de lidstaten (Delbos, 2010). In dit onderzoek beperken we ons tot de drie meest gebruikte methoden voor leeftijdsbeoordeling (waarvan één niet-medische en twee medische methoden) volgens het EUAA (2018): het leeftijdsbeoordelingsgesprek, botonderzoek en gebitsonderzoek. De meeste lidstaten gebruiken een combinatie van verschillende onderzoeksmethoden (Commissie Leeftijdsonderzoek, 2012).

### *Leeftijdsbeoordelingsgesprekken*

Bijna alle EU-lidstaten maken gebruik van een leeftijdsbeoordelingsgesprek (ook wel leeftijdsschouw genoemd) bij het bepalen van de leeftijd van de vreemdeling (EUAA, 2018). Dit gesprek kent geen vaste vorm; alle lidstaten bepalen zelf hoe het gesprek vorm krijgt (Delbos, 2010; Hjern et al., 2011; EUAA, 2018). In Nederland, waar deze methode relatief uitgebreid is ten opzichte van andere lidstaten, bestaat de leeftijdsschouw uit twee gesprekken met medewerkers van de Afdeling Vreemdelingenpolitie, Identificatie en Mensenhandel (AVIM) én een gesprek met medewerkers van de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) (IND-werkinstructie, 2019). Tijdens de gesprekken worden vragen gesteld over onderwerpen als gezinssamenstelling, leefomgeving, onderwijs en werkervaring om de leeftijd te bepalen (IND-werkinstructie, 2019). Ook kijken de medewerkers naar gedrag en uiterlijke kenmerken. Wanneer beide partijen overeenkomen dat de vreemdeling evident minderjarig is, wordt de vreemdeling als minderjarig aangemerkt. Wanneer beide partijen overeenkomen dat de vreemdeling evident meerderjarig is, wordt dat als vaststaand aangenomen. Bij twijfel wordt aanvullend onderzoek verricht (IND-werkinstructie, 2019). Dit aanvullende onderzoek kan bestaan uit medisch onderzoek of het overnemen van een leeftijdsregistratie uit een andere EU-lidstaat, op basis van het interstatelijk vertrouwensbeginsel (IND-werkinstructie, 2019; artikel 64 Vreemdelingenwet).

Echter, het leeftijdsbeoordelingsgesprek kent een grote foutenmarge (Hjern 2011; Fournier, 2017). De tweedaagse cursus die schouwers moeten volgen is beperkt waardoor zij geen rekening houden met de etnische afkomst, het leefmilieu en eventuele trauma's van de amv'er (IND-werkinstructie, 2019; Fournier, 2017; Ladwig et al., 2013). Tevens worden zij mogelijk beïnvloed door media en politiek (Crawley, 2017). De procedures zouden dan ook niet moeten worden uitgevoerd door schouwers, maar door personeel met expertise in kindontwikkeling, zoals door kinderartsen en jeugdpsychologen. Echter, dit gebeurt zelden (Smith & Brownless, 2011; Hjern, 2011). Leeftijdsbeoordelingsgesprekken worden dan ook als subjectief en wetenschappelijk onbetrouwbaar beschouwd. Er heeft geen valideringsonderzoek plaatsgevonden waarin de betrouwbaarheid en relevantie van deze methode is vastgesteld (EUAA, 2018).

### *Botonderzoek*

Bij botonderzoek wordt aan de hand van röntgenfotografie getracht de skeletleeftijd van een persoon te bepalen (EUAA, 2018). De skeletleeftijd wordt vastgesteld op basis van het ontwikkelingsstadium van een aantal specifieke botten: de handwortelbeentjes of het sleutelbeen.

De skeletleeftijd aan de hand van röntgenfoto's van de handwortelbeentjes kan op twee manieren worden getoetst (EUAA, 2018). Ten eerste kunnen de foto's worden vergeleken met de radiografische atlas van Greulich en Pyle (1959), die bestaat uit standaardfoto's die het skeletontwikkelingsstadium per leeftijd en geslacht weergeven. Greulich en Pyle (1959) benadrukten in hun onderzoek dat de skeletleeftijd niet noodzakelijkerwijs verband houdt met de chronologische leeftijd van een kind, wat de validiteit van de methode ten aanzien van leeftijdsbeoordeling beperkt (Crawley, 2017). Er blijkt dan ook een foutenmarge van vier jaar te gelden voor deze methode (UNHCR, 2019). Ten tweede kan de Tanner-Whitehouse-schaal worden gebruikt, waarin elk van de 20 botten in de hand individueel wordt vergeleken met een reeks foto's van de ontwikkeling van dat specifieke bot. Referentienormen van deze methode zijn vastgesteld in de jaren '50 en '60 (EUAA, 2018). Echter, volgens Einzenberger (2003) wordt de botleeftijd tegenwoordig eerder bereikt dan zeven of acht decennia geleden. Hierdoor kunnen minder betrouwbare uitspraken worden gedaan over de oudere groep amv'ers (16 tot 18 jaar). Ook zijn beide schalen gebaseerd op de westerse blanke bevolking, waardoor geen rekening wordt gehouden met interraciale en sociaaleconomische verschillen. Dit beperkt de validiteit en betrouwbaarheid van het botonderzoek (Smith & Brownlees, 2011; EUAA, 2018).

Het schatten van de skeletleeftijd op basis van röntgenfoto's van het sleutelbeen wordt gedaan door de mate van fusie van beide sleutelbenen te bekijken (Schmeling, 2004). Hiermee wordt bedoeld dat er gekeken wordt naar de hechting van de sleutelbenen aan het schouderblad en de borstkas. Als de fusie volledig is en er is nog een litteken zichtbaar, kan bij vrouwen worden aangenomen dat de persoon minstens 20 jaar oud is en bij mannen dat de persoon minstens 21 jaar oud is. Een fusie van het sleutelbeen waarbij het litteken niet langer zichtbaar is, werd voor het eerst opgemerkt bij beide geslachten op de leeftijd van ten vroegste 26 jaar (Schmeling, 2004). Ook op deze methode wordt kritiek geleverd doordat de toegepaste referentiekaders gebaseerd zijn op de westerse blanke bevolking. Deze methode wordt dan ook als niet-valide en onbetrouwbaar bestempeld door het Europees Parlement (Smith & Brownlees, 2011; EUAA, 2018).

### *Gebitsonderzoek*

Bij gebitsonderzoek wordt door middel van röntgenfotografie van het gebit getracht de tandheelkundige leeftijd van een persoon te bepalen (EUAA, 2018). Hiervoor wordt voornamelijk gebruik gemaakt van de referentieschaal van Demirjian (1973) (Crawley, 2017). Bij deze methode wordt de ontwikkeling van het gebit in acht stadia verdeeld, waarbij elk stadium van de tandgroei aan een bepaalde leeftijd gerelateerd wordt. Een van de grootste problemen bij het bepalen van de tandheelkundige leeftijd, is dat ook hier nauwelijks referentiekaders bestaan met betrekking tot de landen waar amv's vandaan komen. De etnische verschillen zorgen ervoor dat de methode van Demirjian onnauwkeurig en niet acceptabel is om de chronologische leeftijd van amv's te bepalen (McKenna et

al., 2002; Koshy & Tandon, 1998). Zo is vastgesteld dat Afrikanen een versnelde tandheelkundige ontwikkeling doormaken in vergelijking met Europeanen. Aziaten, Noord-Indiërs en Zuid-Australische kinderen daarentegen lijken een relatieve vertraging te hebben in de ontwikkeling van het gebit ten opzichte van Europeanen (Koshy & Tandon, 1998; McKenna et al., 2002; Olze et al., 2004). Ook bestaat er in de latere ontwikkelingsstadia van het gebit (16 tot 20 jaar) een opmerkelijk verschil tussen geslachten: vrouwen lopen vaak voor op mannen in tandontwikkeling (McKenna et al., 2002; Eid et al., 2002). Hierdoor neemt de foutenmarge van de methode van Demirjian toe naarmate amv'ers ouder worden, waardoor de betrouwbaarheid van het gebitsonderzoek verder afneemt.

### **Zorgen rondom het belang van het kind met betrekking tot leeftijdsbeoordelingsmethoden**

Hoewel leeftijdsbeoordelingsmethoden van cruciaal belang zijn om de rechten van amv'ers te waarborgen, roepen ze door hun onbetrouwbaarheid en gebrek aan validiteit ethische en juridische bezwaren op volgens het Europees Parlement (EUAA, 2018). Het gebruiken van leeftijdsbeoordelingsmethoden om een exacte chronologische leeftijd vast te stellen lijkt een zinloze poging om een wetenschappelijke oplossing te zoeken voor iets wat in feite een politiek probleem is (Mather, 2006). Er bestaat geen andere methode om de exacte chronologische leeftijd te bepalen dan een geldig geboortedocument (Einzenberger 2003; Mather, 2006). Door gebruik te maken van onnauwkeurige leeftijdsbepalingsmethoden, waarbij een hoge kans bestaat op het overschatten van de leeftijd, vervalt voor amv'ers speciale bescherming waar zij wel recht op hebben op grond van het IVRK (Mather, 2006). Vanuit kinderrechtelijk perspectief is een meerderjarigheidsverklaring op basis van een onnauwkeurige beoordeling dan ook onverenigbaar met het belang van het kind. Tegelijkertijd heeft de staat weinig belang bij het classificeren van volwassenen als minderjarigen, gezien de grotere kans op verblijfsrecht en de hogere kosten voor opvang en begeleiding die daarmee gepaard gaan. Staten zijn dan ook terughoudend in het integreren van kinderrechten voortkomend uit het IVRK in hun asielbeleid. Er lijkt dan bij leeftijdsbepaling vaak meer gewicht te hangen aan 'het belang van de staat' (het bereiken van een zo laag mogelijke instroom), dan aan 'het belang van het kind' (Prabhat & Hambly, 2017). Dit staat op gespannen voet met artikel 3 IVRK, dat voorschrijft dat 'het belang van het kind' een eerste overweging moet zijn bij alle besluiten die kinderen raken (Detrick, 1999). Het wordt gezien als één van de belangrijkste artikelen van het verdrag: indien beslissingen worden genomen in het belang van het kind, dan moeten de overige artikelen van het IVRK ook nageleefd worden (Detrick, 1999). Verschillende aspecten van dit artikel zijn dan ook weer terug te vinden in andere artikelen van het IVRK. Volgens het Comité voor de Rechten van het Kind bestaat het belang van het kind uit de volgende aspecten: (1) de mening van het kind, (2) de identiteit van het kind, (3) behoud van gezinsomgeving en onderhouden van betrekkingen, (4) zorg, bescherming en veiligheid van het kind, (5) rekening houden met de kwetsbare situatie van het kind, (6) recht van het kind op gezondheid en (7) recht van het kind op onderwijs (CRC, 2013, General Comment [gc] No. 14, para. 5).

## Nationale en internationale instanties voor kinderrechten

Wanneer het belang van het kind niet wordt gewaarborgd, hebben amv'ers de mogelijkheid om een klacht in te dienen bij diverse nationale en internationale instanties. Deze instanties houden onder meer toezicht op leeftijdsbeoordelingsprocedures, vanwege de directe invloed die dergelijke procedures hebben op de toegang tot kinderrechten (Bruning et al., 2020). Gezien de centrale rol die leeftijdsbeoordeling speelt in de toekenning van deze rechten, is het relevant om te onderzoeken hoe deze instanties zich hierover uitspreken. Dit onderzoek richt zich op de volgende drie instanties: de Nederlandse rechtspraak, het Europees Hof voor de Rechten van de Mens en het Comité voor de Rechten van het Kind.

Omdat dit onderzoek in Nederland plaatsvindt, is ervoor gekozen om het Nederlandse recht als nationaal referentiekader te hanteren. De Nederlandse rechtbank houdt toezicht op het Nederlandse recht. Het bestuursrecht, waaronder het vreemdelingenrecht en dus ook de leeftijdsbeoordelingsprocedures vallen, is als volgt georganiseerd: wanneer een amv'er het niet eens met de uitspraak van de AVIM en de IND kan er beroep tegen het besluit worden ingediend bij de Rechtbank. Wanneer men het niet eens is met de uitspraak van de Rechtbank, kan er in hoger beroep worden gegaan bij de Raad van State.

Wanneer men het niet eens is met de uitspraak van de Raad van State, kan een amv'er een klacht indienen bij het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (het Hof) (Art. 35 EVRM). Het Hof waarborgt de rechten van kinderen door rechten voortkomend uit het Europees Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens en de fundamentele vrijheden (EVRM) te interpreteren vanuit principes uit het IVRK, zoals het recht op gezinsleven en het recht op vrijheid en veiligheid (Reneman, 2011). Deze ontwikkeling binnen het EU-recht en de bindende jurisprudentie van het Hof hebben gezorgd voor een groeiende invloed van de kinderrechten in het IVRK, een trend die zich naar verwachting in de toekomst zal voortzetten (Reneman, 2011).

Naast het Hof kan men ook naar het Comité voor de Rechten van het Kind (het Comité) wanneer de nationale rechtsmiddelen zijn uitgeput. Het Comité ziet toe op de naleving van het IVRK en behandelt individuele klachten op basis van het Optionele Protocol inzake een Klachtenprocedure (OPIC) bij het IVRK (Detrick, 1999). Er kan alleen een klacht worden ingediend bij staten die het klachtenprotocol hebben geratificeerd; 52 van de 196 landen die het IVRK hebben ondertekend hebben ook het OPIC ondertekend (VN Algemene Vergadering, 2019). Wanneer het Comité een klacht ontvangt, wordt de betreffende staat verzocht binnen een half jaar de klacht toe te lichten en de situatie te verbeteren. Echter, in tegenstelling tot uitspraken van de Nederlandse rechtbank en het Hof, zijn de uitspraken van het Comité niet bindend. Wel worden ze als gezaghebbend en van juridische waarde beschouwd (Bruning et al. 2020).

## **Huidig onderzoek**

Er is een spanningsveld tussen de wens van overheden om de leeftijd van amv'ers vast te stellen en het waarborgen van de belangen van kinderen zoals genoemd in het IVRK door gebruik te maken van niet-valide en onbetrouwbare leeftijdsbeoordelingsmethoden. Hierdoor kunnen minderjarigen onterecht als meerderjarigen worden aangemerkt, wat aanzienlijke gevolgen heeft voor hun behandeling en rechten. Het doel van dit onderzoek is dan ook om besluiten van de drie juridische instanties te analyseren om te achterhalen hoe de belangen van vermeende amv'ers worden ingevuld waarbij klachten zijn ingediend met betrekking tot de leeftijdsbeoordeling. De centrale onderzoeksvragen zijn: (1) Welke rol spelen de validiteit en betrouwbaarheid van leeftijdsbeoordelingsmethoden in besluitvorming van het Nederlands recht, het Europees Hof voor de Rechten van de Mens en van het Comité voor de Rechten van het Kind? (2) Welke rol speelt het belang van vermeende amv'ers, zoals omschreven in art. 3 IVRK, in uitspraken omtrent leeftijdsbeoordelingsprocedures binnen het Nederlands recht, het Europees Hof voor de Rechten van de Mens en het Comité voor de Rechten van het Kind?

## **Methode**

### **Onderzoeksdesign**

Dit onderzoek hanteerde een kwalitatief onderzoeksdesign (Scheepers & Tobi, 2021), gericht op de analyse van jurisprudentie van drie juridische instanties: de Nederlandse rechtbank, het Hof en het Comité. Centraal staat de toepassing van het belang van het kind (art. 3 IVRK) in relatie tot leeftijdsbeoordelingsmethoden bij amv'ers.

### **Onderzoekspopulatie**

Om het onderzoek te kaderen en een representatieve weergave te verkrijgen, is er in dit onderzoek voor gekozen om uitspraken in de tijdsperiode van 1 januari 2015 tot 1 januari 2025 te analyseren. Van de 30 geselecteerde Nederlandse rechtszaken bleken 24 vermeende minderjarigen afkomstig te zijn uit Afrika (meerderheid uit Eritrea), 2 uit het Midden-Oosten en van 3 vermeende minderjarigen bleef het land van herkomst onbekend. In alle Nederlandse zaken werd gebruik gemaakt van het leeftijdsbeoordelingsgesprek als leeftijdsbeoordelingsmethode. Van de 5 geselecteerde rechtszaken van het Hof waren 4 zaken gericht tegen Malta en 1 tegen Italië. De vermeende minderjarigen in deze zaken waren afkomstig uit Somalië (2 zaken), Ivoorkust (1 zaak), Bangladesh (1 zaak), en in 1 zaak bleef de herkomst van de verzoeker onbekend. In de zaken van het Hof werd gebruik gemaakt van het leeftijdsbeoordelingsgesprek en botonderzoek als leeftijdsbepalingsmethode. Ten slotte waren van de 14 geselecteerde zaken van het Comité 12 zaken gericht tegen Spanje, 1 zaak tegen Frankrijk en 1 zaak tegen Zwitserland. De vermeende minderjarigen waren in 12 zaken afkomstig uit Afrika (voornamelijk uit Guinee) en in 2 zaken uit het Midden-Oosten. Botonderzoek, waarbij gebruik

werd gemaakt van de Greulich-en-Pyleschaal, was in deze zaken de meest toegepaste leeftijdsbepalingsmethode.

### Procedure van dataverzameling

De data, de jurisprudentie afkomstig van de drie juridische instanties, is verzameld in januari en februari 2025. Doordat in de gebruikte jurisprudentie betrokkenen al zijn geanonimiseerd, is ook de anonimiteit van deze betrokkenen gewaarborgd tijdens huidig onderzoek.

De jurisprudentie van de Nederlandse rechtbank is verkregen via rechtspraak.nl. Deze website is van de rechtelijke colleges van Nederland en bevat onder andere uitspraken van rechtbanken en de Raad van State (Van Perzië, 2008). Om relevante uitspraken te vinden, is op rechtspraak.nl gebruik gemaakt van de zoekterm *'leeftijdsschouw'*. Vervolgens is de zoekopdracht verfijnd door de zoekterm *'amv'* toe te voegen. Om de zoekopdracht nog verder te kaderen is binnen het rechtsgebied *'bestuursrecht'* gezocht. Binnen het bestuursrecht valt namelijk het vreemdelingenrecht, het rechtsgebied dat uitspraken doet over zaken betreffende leeftijdsbeoordeling van vluchtelingen (Verheugt et al., 2013). De 31 overgebleven uitspraken zijn allen getoetst op hun bruikbaarheid. De zaken zijn getoetst aan de hand van de volgende exclusiecriteria: onafgedane zaken én zaken waarin leeftijdsschouw niet daadwerkelijk heeft plaatsgevonden worden verworpen. Hierna bleef een aantal van N=30 over.

De jurisprudentie afkomstig van het Hof is verkregen via de bijbehorende database HUDOC (<http://www.hudoc.echr.coe.int/>). Arresten, de benaming voor uitspraken van het Hof, worden in HUDOC gepubliceerd nadat het arrest is afgedaan. Hierdoor zijn er geen onafgedane zaken te vinden in deze database (Van Kampen & Van der Laan, 2021). Om relevante arresten te vinden binnen HUDOC is gebruik gemaakt van de zoekterm *'age assessment AND unaccompanied minors'*. Om de zoekopdracht verder te verfijnen is alleen binnen de *'Grand Chamber'* en *'Chamber'* gezocht omdat een oordeel van *'de Grote Kamer'* of *'de Kamer'* als juridisch bindend wordt gezien en dus relevant is voor het (Nederlandse) recht (artikel 46 EVRM). Uit deze zoekopdracht kwamen 9 arresten naar voren, die allen zijn getoetst op hun bruikbaarheid. Als inclusie criterium is meegenomen dat het daadwerkelijk om een arrest omtrent een amv'er moet gaan. Als exclusie criterium is meegenomen dat het niet mag gaan om arresten waarin leeftijdsschouw niet daadwerkelijk heeft plaatsgevonden. Hierna bleef een aantal van N=5 arresten over.

Jurisprudentie afkomstig van het Comité is verkregen via de bijbehorende database OHCHR (<https://juris.ohchr.org/AdvancedSearch>). Om relevante uitspraken te vinden binnen OHCHR is gebruikt gemaakt van de zoekterm *'age assessment AND unaccompanied minors'*. Om de zoekopdracht verder af te bakenen, is uitsluitend het CRC als comité geselecteerd. De 30 overgebleven zaken zijn getoetst aan de hand van een aantal inclusie- en exclusiecriteria. Als inclusie criterium zijn wederom alleen zaken met betrekking tot amv's meegenomen. Als exclusiecriteria zijn onafgedane zaken én zaken waarin geen daadwerkelijke leeftijdsbeoordeling heeft plaatsgevonden uitgesloten van huidig

onderzoek. Ook zijn de zaken waarin het Comité zichzelf ‘niet-ontvankelijk’ verklaart geëxcludeerd, omdat deze zaken inhoudelijk niet relevant zijn voor het onderzoek. Er bleef een aantal van N=14 uitspraken over.

### **Data-analyse**

De geïnccludeerde uitspraken zijn geanalyseerd met behulp van het programma ATLAS.ti, waarna thematisch is gecodeerd. De uitspraken zijn open gecodeerd, waarvoor elke uitspraak eerst geheel doorgelezen is. Vervolgens zijn de benodigde codes toegevoegd. Voor beide onderzoeksvragen is een codesysteem opgesteld (Bijlage 1 en 2).

De eerste onderzoeksvraag omtrent de validiteit en betrouwbaarheid van leeftijdsbeoordelingsmethoden is zowel deductief als inductief gecodeerd. Op basis van de genoemde literatuur in de inleiding zijn de volgende codes ontstaan: *validiteit*, *betrouwbaarheid*, *leeftijdsbeoordelingsgesprek*, *botonderzoek* en *gebitsonderzoek*. De volgende terugkerende thema's zijn inductief gecodeerd, aangezien zij van belang waren voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen: *interstatelijk vertrouwensbeginsel*, *identificerende documenten*, *twijfel aan de betrouwbaarheid* en *geen twijfel aan de betrouwbaarheid*.

De tweede onderzoeksvraag omtrent het belang van het kind in relatie tot leeftijdsbeoordelingsmethoden is ook zowel deductief als inductief gecodeerd. Allereerst is gecodeerd op basis van literatuur in het theoretisch kader. Hierdoor zijn de codes *leeftijdsbeoordelingsgesprek*, *botonderzoek* en *gebitsonderzoek* opgesteld. Ook is deductief gecodeerd aan de hand van de eerder genoemde aspecten van artikel 3 IVRK (belang van het kind) volgens het Comité (CRC, 2013, General Comment [gc] No. 14, para. 5): *mening van het kind*; *de identiteit van het kind*; *behoud van gezinsomgeving en onderhouden van betrekkingen*; *zorg, bescherming en veiligheid van het kind*; *de kwetsbare situatie van het kind*; *recht van het kind op gezondheid* en *recht van het kind op onderwijs*. Daarnaast is inductief gecodeerd op veelvoorkomende thema's in de geanalyseerde zaken: *interstatelijk vertrouwensbeginsel*, *identificerende documenten* en *detentieplaatsing* omdat deze thema's relevant waren voor huidig onderzoek.

### **Resultaten**

Alle geanalyseerde zaken zijn door de vluchteling aangespannen op basis van vermeende fouten binnen de asielprocedure. Deze fouten hebben met name betrekking op het niet verlenen van een verblijfsvergunning (voornamelijk binnen Nederlandse rechtszaken) en het in detentieplaatsen van een vermeende minderjarige tijdens hun leeftijdsbeoordelingsprocedure (voornamelijk binnen zaken afkomstig van het Hof en het Comité). Deze klachten vormen een belangrijk onderdeel binnen de geanalyseerde zaken. Aangezien de twee onderzoeksvragen zich niet richten op deze klachten, zijn deze klachten in huidig onderzoek zoveel mogelijk buiten beschouwing gelaten. Geen enkele geanalyseerde

zaak is dus specifiek gericht tegen een bepaalde leeftijdsbeoordelingsmethode, waardoor deze methoden niet in elke zaak uitvoerig worden besproken.

### **Betrouwbaarheid en validiteit**

Doordat geen enkele geanalyseerde zaak zich specifiek richt op het beoordelen van leeftijdsbeoordelingsmethoden, wordt de validiteit en betrouwbaarheid ervan ook in beperkte mate betrokken bij de eindoordeelen van de drie juridische instanties (de Nederlandse rechtbank, het Hof en het Comité). In zaken waarin zij zich hier wél expliciet over uiten, wordt enerzijds getwijfeld aan de betrouwbaarheid en validiteit van methoden, en anderzijds wordt dit niet gedaan. Wanneer er wél sprake is van twijfel over de validiteit en betrouwbaarheid van leeftijdsbeoordelingsmethoden, leidt deze twijfel niet direct tot de conclusie dat het belang van het kind geschonden is. In de volgende paragrafen wordt uiteengezet hoe de drie verschillende juridische instanties de validiteit en betrouwbaarheid van leeftijdsbeoordelingsmethoden beoordelen.

### ***De Nederlandse rechtspraak***

In de geanalyseerde zaken van de Nederlandse rechtbank wordt het leeftijdsbeoordelingsgesprek dertig keer gebruikt als leeftijdsbeoordelingsmethode en is daarmee ook de enige toegepaste methode binnen de geanalyseerde zaken (zie Tabel 1). In 28 van de 30 zaken wordt niet getwijfeld aan de validiteit en betrouwbaarheid van deze methode. Bovendien benadrukt de Rechtbank in zes van deze uitspraken dat de methode een betrouwbaar instrument is voor het vaststellen van de leeftijd van vermeende minderjarigen. Zo stelt de Rechtbank in 2021 dat *‘het niet is gebleken dat de inhoud en conclusies van de schouw niet juist zouden zijn’* en in 2024 dat er *‘geen reden is om te twijfelen aan de deskundigheid van de medewerkers die de schouw uitvoeren. Zij hebben een specifieke opleiding van een gedragswetenschapper gevolgd om te schouwen.’*

Opvallend is dat de Rechtbank in twee eerdere uitspraken (2023 en 2024) aangeeft dat een schouwer geen valide uitspraken kan doen over de leeftijd van een vermeende minderjarige. Vanwege het ontbreken van een wetenschappelijke opleiding zou er onvoldoende aandacht zijn voor culturele en cognitieve factoren. Ook het korte tijdsbestek waarin de schouw plaatsvindt, zou de validiteit van de schouw beperken. De Rechtbank noemt de beoordeling van de verschillende schouwonderdelen (de uiterlijke kenmerken, de gedragingen en de verklaringen van de vermeende minderjarige) *‘in sterke mate afhankelijk van het persoonlijke referentiekader van de schouwer waardoor een betrouwbare conclusie fragiel lijkt’*. De bewijswaarde van de schouw moet dan ook genuanceerd worden. Dat het referentiekader van de schouwer mogelijk de uitslag van het leeftijdsbeoordelingsgesprek beïnvloed, lijkt ook naar voren te komen in de geanalyseerde zaken: in 12 van de 30 zaken verschilden de AVIM en de IND, de twee instanties die de leeftijdsbeoordelingsgesprekken uitvoeren, in hun oordeel over de leeftijd van de vermeende minderjarige (Tabel 2). Dit ondanks het feit dat zij dezelfde schouwonderdelen beoordelen.

**Tabel 1.***Kenmerken geïnccludeerde rechtszaken*

|                                                                                    | <b>Land van herkomst (n)</b>                                                                                                                       | <b>Methode (n)</b>                                                                                                                                                                                                     | <b>Gegronnd (n)<sup>b</sup></b>                                                                                               | <b>Ongegrond (n)<sup>c</sup></b>              |
|------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------|
| <b>Nederlandse<br/>Rechtspraak<br/>(inzake<br/>Vreemdelingenwet<br/>2000 (Vw))</b> | Eritrea (11)<br>Somalië (5)<br>Onbekend (4)<br>Gambia (2)<br>Afghanistan, Algerije, Ethiopië, Guinee, Marokko,<br>Nigeria, Sierra Leone, Syrië (1) | Gesprek (30)                                                                                                                                                                                                           | Art. 30 lid 1 Vw (13)                                                                                                         | Art. 30 lid 1 Vw (17)                         |
| <b>Europees Hof voor<br/>de Rechten van de<br/>Mens (inzake<br/>EVRM)</b>          | Somalië (2)<br>Bangladesh, Ivoorkust, Onbekend (1)                                                                                                 | Gesprek (4)<br>Röntgenfoto pols (2) <sup>a</sup><br>Greulich en Pyle (1)<br>Röntgenfoto (1) <sup>a</sup><br>Tanner-Whitehouse (1)                                                                                      | Art. 3 (4)<br>Art. 5 lid 1 (4)<br>Art. 5 lid 4 (3)<br>Art. 8 (1)<br>Art. 13 (3)                                               | Art. 3 (1)<br>Art. 5 lid 1 (1)<br>Art. 13 (3) |
| <b>Comité voor de<br/>Rechten van het<br/>Kind (inzake<br/>IVRK)</b>               | Guinee (6)<br>Algerije (3)<br>Afghanistan, Gambia, Ghana, Ivoorkust,<br>Mali, Pakistan (1)                                                         | Greulich en Pyle (13)<br>Röntgenfoto gebit (4) <sup>a</sup><br>Lichamelijk onderzoek (2)<br>Tandheelkundig onderzoek (2)<br>Tanner-Whitehouse (2)<br>Demirjian (1)<br>Gesprek (1)<br>Röntgenfoto hand (1) <sup>a</sup> | Art. 2 (1)<br>Art. 3 (12)<br>Art. 8 (11)<br>Art. 12 (12)<br>Art. 20 lid 1 (10)<br>Art. 22 (11)<br>Art. 27 (1)<br>Art. 37a (1) |                                               |

*Noot.* De aantallen (n) geven per kolom weer hoe vaak een bepaald kenmerk voorkomt.<sup>a</sup> Bij deze methode is het onbekend welke beoordelingsschaal gebruikt is.<sup>b</sup> Gegronnd: klacht van de vermeende minderjarige over een bepaald artikel is in het voordeel van de vermeende minderjarige beoordeeld.<sup>c</sup> Ongegrond: klacht van de vermeende minderjarige over een bepaald artikel is in het voordeel van de staat beoordeeld.

**Tabel 2.**

Conclusies leeftijdsbeoordelingsgesprekken (N=30) AVIM en IND in Nederlandse rechtspraak

| Meerderjarig | Minderjarig | Twijfel | Verschillend | Onbekend |
|--------------|-------------|---------|--------------|----------|
| 5            | 1           | 8       | 12           | 4        |

*Noot.* ‘Meerderjarig’ en ‘minderjarig’: zowel AVIM als IND verklaren eiser evident meerderjarig of minderjarig. ‘Twijfel’: zowel AVIM als IND twijfelen over de opgegeven leeftijd van eiser. ‘Verschillend’: AVIM en IND trokken uiteenlopende conclusies. ‘Onbekend’: bevindingen van AVIM en IND niet beschikbaar.

### ***Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens***

In de geanalyseerde arresten van het Hof worden verschillende leeftijdsbeoordelingsmethoden gehanteerd (zie Tabel 1). In vier van de vijf arresten wordt in de einduitspraak niet expliciet getwijfeld aan de validiteit of betrouwbaarheid van deze methoden. Dit ondanks het feit dat er in deze zaken verschillende rapporten worden aangehaald, door de partij van de vermeende minderjarige, die de nauwkeurigheid van leeftijdsbeoordelingsmethoden ter discussie stellen. Zo wordt in het zogenaamde Aditus-rapport benadrukt dat *“most experts agree that age assessment is not a determination of chronological age but rather an educated guess.”* Ook het EASO-rapport (een rapport van de European Asylum Support Office) geeft aan dat elke leeftijdsbeoordelingsmethode een foutenmarge kent. Eveneens wordt hierin benoemd dat sociaaleconomische factoren invloed hebben op de leeftijdsbeoordeling, met name bij hand- en polsonderzoeken. Dit kan leiden tot een foutieve schatting van de leeftijd. Het Hof komt in de vier arresten niet terug op deze aangehaalde rapporten: *“The Court sees no need to assess the appropriateness of the medical examination.”* Zo wordt in één zaak uit 2015 niet getwijfeld aan de betrouwbaarheid van de Greulich-en-Pyle-schaal door het Hof, waardoor detentie in een volwassenenopvang van een vermeende minderjarige wordt goedgekeurd en beroepen op artikel 3 (verbod op foltering en onmenselijke of vernederende behandeling), artikel 5 (recht op vrijheid en veiligheid) en artikel 13 EVRM (recht op een daadwerkelijk rechtsmiddel) ongegrond zijn verklaard door het Hof (zie Tabel 1). In latere uitspraken (2016-2024) spreekt het Hof zich ook niet uit over de validiteit en betrouwbaarheid van de toegepaste leeftijdsbeoordelingsmethoden en keurt deze methoden dus niet expliciet af. Wel oordeelt het Hof dat er sprake is geweest van een schending van artikel 3, artikel 5 of artikel 13 EVRM (zie Tabel 1), omdat de detentie van de vermeende minderjarige in afwachting van leeftijdsbeoordeling niet werd goedgekeurd.

Het Hof lijkt in één van de vijf arresten oog te hebben voor de aangehaalde rapporten, door te noemen dat *“the margin of error in medical examinations should always be taken into account.”* Daarmee lijkt het Hof impliciet te onderkennen dat de medische methode voor leeftijdsbeoordeling niet geheel valide en betrouwbaar is. Toch keurt het Hof leeftijdsbeoordelingsmethoden niet af omdat deze volgens het Hof essentieel zijn om de vermeende minderjarige alle rechten te garanderen die

voortvloeien uit zijn of haar minderjarige status. Het Hof verwelkomt dan ook de ontwikkeling binnen de Europese Unie en internationale wetgeving waarin benadrukt wordt dat er een meer holistische en multidisciplinaire leeftijdsbeoordelingsprocedure moet worden opgezet.

### ***Het Comité voor de Rechten van het Kind***

In 12 van de 15 geanalyseerde zaken wordt door het Comité de betrouwbaarheid van de gebruikte methoden betwijfeld. In deze oordelen sluit het Comité zich aan bij kritische standpunten van aangehaalde derde partijen. Deze derde partijen zijn personen en instanties die niet direct bij de rechtszaak betrokken zijn, maar die bij de zaak betrokken worden omdat zij deskundige zijn op het gebied van leeftijdsbeoordelingsmethoden. Zo wordt de Franse ‘Defender of Rights’ aangehaald die verwijst naar wetenschappelijke studies die aantonen dat botontwikkeling kan variëren afhankelijk van etnische afkomst en sociaaleconomische achtergrond. Hierdoor zouden referentieschalen als de Greulich-en-Pyle-schaal niet toepasbaar zijn op de migrantenpopulatie. Ook wordt de Commissaris voor de Rechten van de Mens van de Raad van Europa aangehaald, die verwijst naar uitspraken van verschillende Europese kinderartsenverenigingen die stellen dat gebits- en botonderzoeken onnauwkeurig zijn. De foutenmarges van ongeveer twee tot drie jaar zouden niet geschikt zijn om de exacte leeftijd van een persoon te bepalen. Het Comité betreft deze bezwaren bij haar eindoordeel en stelt in meerdere einduitspraken dat derde partijen voldoende informatie aanleveren om te concluderen dat de Greulich-en-Pyle-schaal – toegepast in 13 van de 15 geanalyseerde zaken (zie Tabel 1) – een aanzienlijke foutenmarge kent. Daarom acht het Comité deze methode onbetrouwbaar voor het vaststellen van de chronologische leeftijd van een persoon die stelt minderjarig te zijn.

In de overige 3 zaken onthoudt het Comité zich van een oordeel over de toegepaste leeftijdsbeoordelingsmethode, aangezien de betrokken vluchteling inconsistente verklaringen gaf over zijn leeftijd. Hierdoor achtte het Comité de vluchteling meerderjarig en verklaarde zij zichzelf niet-ontvankelijk. Dit betekent dat de klacht niet inhoudelijk wordt behandeld door het Comité omdat het Comité de vermeende minderjarige niet geloofwaardig genoeg achtte over zijn gestelde minderjarige leeftijd.

### **Belang van het kind**

Artikel 3 IVRK, waarin het belang van het kind staat vastgelegd, wordt niet door alle drie de juridische instanties in de einduitspraak benoemd in relatie tot leeftijdsbepalingsmethoden. Wel lijkt elke juridische instantie verschillende aspecten van het belang van het kind, zoals genoemd in de General Comment No 14, mee te wegen in hun oordeel over het leeftijdsbeoordelingsproces als geheel. De aspecten worden ter verduidelijking nogmaals uitgelicht: (1) de mening van het kind, (2) de identiteit van het kind, (3) behoud van gezinsomgeving en onderhouden van betrekkingen, (4) zorg, bescherming en veiligheid van het kind, (5) rekening houden met de kwetsbare situatie van het kind, (6) recht van het kind op gezondheid en (7) recht van het kind op onderwijs. In de volgende paragrafen wordt uiteengezet

hoe de drie verschillende juridische instanties het belang van het kind en de verschillende aspecten daarvan betrekken bij hun eindoordeel.

### ***De Nederlandse rechtbank***

In 27 van de 30 geanalyseerde zaken wordt artikel 3 IVRK (belang van het kind) niet meegewogen in het eindoordeel. In deze zaken wordt *de bewijslast* voor het aantonen van minderjarigheid bij de vermeende minderjarige neergelegd op basis van het interstatelijk vertrouwensbeginsel. Op grond van dit beginsel wordt ervan uitgegaan dat een eerdere leeftijdsregistratie in een andere EU-lidstaat nauwkeurig heeft plaatsgevonden waardoor deze leeftijd in Nederland kan worden overgenomen. Volgens vaste jurisprudentie verwacht de Nederlandse rechtbank dan ook dat de vluchteling zelf met identificerende documenten, zoals een geboorteakte, aantoonst minderjarig te zijn, wanneer op basis van een buitenlandse registratie of een leeftijdsbeoordelingsgesprek meerderjarigheid is vastgesteld. Het interstatelijk vertrouwensbeginsel lijkt in alle 27 zaken leidend: zelfs wanneer de AVIM en de IND op basis van een leeftijdsbeoordelingsgesprek in Nederland de vluchteling minderjarig verklaren, wordt op grond van het interstatelijk vertrouwensbeginsel de buitenlandse meerderjarige registratie overgenomen.

Opvallend zijn de herkomst van deze buitenlandse registraties en de bewijspositie van de vermeende minderjarigen in het licht van het belang van het kind. Ten eerste zijn de buitenlandse registraties veelal afkomstig uit Italië, het land waar veel vluchtelingen Europa binnenkomen en voor het eerst worden geregistreerd. Echter, in meerdere rechtszaken worden rapporten geciteerd waarin zorgen worden geuit over de kwaliteit van deze Italiaanse registraties. Zo wordt het zogenaamde AIDA-rapport gewezen op de *‘concrete aanknopingspunten waaruit blijkt dat persoonsgegevens in Italië op onzorgvuldige wijze worden geregistreerd’*. Hoewel de Rechtbank oordeelt dat deze rapporten onvoldoende bewijs vormen voor structurele fouten in Italië, zijn in twee geanalyseerde zaken wel degelijk onregelmatigheden vastgesteld: in één zaak werd een verkeerde pasfoto meegestuurd door Italië en in een andere zaak verschilde de geregistreerde leeftijd in Italië met maar liefst 15 jaar ten opzichte van de in Nederland bepaalde leeftijd.

Ten tweede blijkt het voor veel vermeende minderjarigen onmogelijk om de vereiste identificerende documenten te overleggen. In verschillende rechtszaken wordt verwezen naar rapporten die beschrijven dat vooral jongeren met de Eritrese nationaliteit - die in 11 van de 30 geanalyseerde zaken voorkomen (zie Tabel 1) – tot hun achttiende moeilijk aan officiële documentatie komen. Zij nemen deze rapporten dan ook mee in hun verweer. Toch blijken deze rapporten voor de Rechtbank onvoldoende reden om de jongere het voordeel van de twijfel te geven. Er wordt door de Rechtbank verwacht dat de vermeende minderjarige een *‘plausibele verklaring’* geeft voor het ontbreken van documenten. Wat daarmee precies wordt bedoeld blijft onduidelijk. Helemaal nu de beperkte toegang tot documentatie in het land van herkomst al onderbouwd is.

In 3 van de 30 geanalyseerde rechtszaken (afkomstig uit de periode 2022-2024) wordt het belang van het kind expliciet door de rechtbank meegewogen. Zo wordt het leeftijdsbeoordelingsgesprek door de rechtbank *‘onredelijk en juridisch niet juist’* genoemd omdat er onvoldoende rekening wordt gehouden met *‘het vereiste vermoeden van minderjarigheid en het belang van het kind.’* In deze zaken verwijst de rechtbank impliciet naar twee aspecten van het belang van het kind: ‘de kwetsbare situatie van het kind’ en ‘de mening van het kind’. Zo wordt geoordeeld dat de schouwprocedure niet kindvriendelijk is en onvoldoende compenseert voor de kwetsbaarheid die minderjarigheid met zich meebrengt. Ook wordt de afwezigheid van een voogd tijdens het leeftijdsbeoordelingsgesprek als problematisch aangemerkt, omdat de mening van het kind daardoor onvoldoende tot uiting kan komen. Ten slotte wordt in de drie zaken het interstatelijk vertrouwensbeginsel kritisch besproken in relatie tot het belang van het kind. De rechtbank stelt dat *‘het onverkort vasthouden aan een registratie in een andere lidstaat [...] afbreuk doet aan het belang van het kind waaraan groot gewicht wordt erkend,’* gelet op de kans op onzorgvuldige leeftijdsregistratie in andere EU-lidstaten.

### ***Het Europese Hof voor de Rechten van de Mens***

In de vijf geanalyseerde arresten van het Hof wordt artikel 3 IVRK (belang van het kind) niet in verband gebracht met een bepaalde leeftijdsbeoordelingsmethode, ondanks dat in deze zaken wel rapporten worden aangehaald (zoals het eerder benoemde Aditus-rapport en het EASO-rapport) die de betrouwbaarheid van deze methoden in twijfel trekken. Wel oordeelt het Hof herhaaldelijk dat de wijze waarop het gehele leeftijdsbeoordelingsproces plaatsvindt – en de gevolgen daarvan – niet altijd overeenkomt met het belang van het kind. Het Hof verwijst hierbij naar de omstandigheden waarin de vermeende minderjarigen zich bevinden in afwachting van hun leeftijdsbeoordeling. In alle vijf arresten zijn de vermeende minderjarigen in detentie geplaatst. Hun detentieomstandigheden worden door het Hof als *“inhuman and degrading treatment”* omschreven. Het Hof lijkt daarom aan één aspect van het belang van het kind impliciet gewicht te hangen: ‘de kwetsbare situatie’. Het Hof oordeelt niet dat de detentie op zich, maar juist in combinatie met de extreme kwetsbaarheid van een vermeende minderjarige, leidt tot een zwaardere beoordeling. De kwetsbaarheid van de vermeende minderjarige lijkt dan ook voor het Hof een doorslaggevende factor te zijn om beroepen op artikel 3 (verbod op foltering en onmenselijke of vernederende behandeling), artikel 5 (recht op vrijheid en veiligheid) en artikel 13 EVRM (recht op een daadwerkelijk rechtsmiddel) in de context van detentie herhaaldelijk gegrond te verklaren (zie Tabel 1). Deze extreme kwetsbaarheid weegt volgens het Hof zwaarder dan de verblijfstatus van de vermeende minderjarige als illegale immigrant.

Detentieplaatsing van een vermeende minderjarige tijdens een leeftijdsbeoordelingsprocedure betekent niet per definitie schending van het belang van het kind. De Europese wetgeving, waarnaar wordt verwezen in één van de geanalyseerde zaken, stelt namelijk dat detentie wel toelaatbaar is, wanneer dit in het belang van het kind gebeurt. Daarbij is de duur van de detentie van belang; detentieplaatsing is geoorloofd wanneer de leeftijdsbeoordeling binnen *een redelijke tijd* wordt gedaan.

Het Hof oordeelt in één van de vijf zaken dat de leeftijdsbeoordeling binnen een redelijke duur heeft plaatsgevonden waardoor detentieplaatsing van een vermeende minderjarige werd goedgekeurd.

### ***Het Comité voor de Rechten van het Kind***

Volgens het Comité is de Greulich-en-Pyle-schaal – toegepast in 13 van de 15 zaken (zie Tabel 1) - onbetrouwbaar en daarmee ongeschikt om het belang van het kind te waarborgen. Mede hierom acht het Comité in twaalf zaken een beroep op artikel 3 IVRK (belang van het kind) gegrond (zie Tabel 1). Ook onderstreept het Comité het belang van kind in het leeftijdsbeoordelingsproces als geheel. Het Comité stelt dat een vermeende minderjarige tijdens het gehele proces als minderjarige moet worden behandeld, totdat het tegendeel bewezen is: *“The best interests of the child should be a primary consideration throughout the age-determination process.”* Om tot een gegrondverklaring van artikel 3 IVRK te komen, lijkt het Comité, naast de twijfels omtrent de betrouwbaarheid van een toegepaste leeftijdsbeoordelingsmethode, ook waarde te hechten aan een viertal aspecten van het belang van het kind in het licht van de leeftijdsbeoordelingsproces als geheel. De volgende vier aspecten komen herhaaldelijk terug in uitspraken van het Comité: ‘de kwetsbare situatie van het kind’, ‘de mening van het kind’, ‘de identiteit van het kind’ en ‘het recht op zorg, bescherming en veiligheid van het kind’. Daarbij vormt de kwetsbare situatie waarin vermeende minderjarigen zich verkeren het uitgangspunt. Juist vanwege de kwetsbare positie van vermeende minderjarigen lijkt er gewicht te worden toegekend aan de andere drie aspecten in de beoordelingen van het Comité:

(1) Het aspect ‘de mening van het kind’ komt herhaaldelijk terug doordat 12 keer een geslaagd beroep is gedaan op artikel 12 IVRK (recht op de mening van het kind) (zie Tabel 1). Het Comité stelt dat, vanwege de kwetsbare positie van het kind, diens mening serieus genomen moet worden. Dit betekent dat een tolk of wettelijke vertegenwoordiger aanwezig moet zijn tijdens het leeftijdsbeoordelingsproces, om de vermeende minderjarige te ondersteunen bij het vertellen van zijn verhaal. Doordat in twaalf zaken geen wettelijke vertegenwoordiger aanwezig was tijdens het leeftijdsbeoordelingsproces, werd volgens het Hof naast artikel 12 IVRK ook indirect artikel 3 IVRK geschonden.

(2) Het aspect ‘de identiteit van het kind’ lijkt terug te komen in 9 van de 15 zaken, waarbij een geslaagd beroep is gedaan op artikel 8 IVRK (recht op de identiteit van het kind) (zie Tabel 1). Het Comité is van mening dat de identificerende documenten die vermeende minderjarigen bij zich dragen niet direct mogen worden verworpen en als authentiek moeten worden beschouwd. Dit is een tegengestelde procedure dan in de meeste staten gehanteerd wordt. De bewijslast ligt volgens het Comité bij de staat; niet de vermeende minderjarige moet aantonen dat het document echt is, maar de staat moet aannemelijk maken dat het vals is. In de zaken waarbij staten deze bewijslast bij de vermeende minderjarige leggen, stelt het Comité dan ook dat het recht op identiteit van het kind geschonden is en daarmee indirect geen waarde is gehecht aan het belang van het kind (artikel 3 IVRK).

(3) Het aspect ‘het recht op zorg, bescherming en veiligheid van het kind’ lijkt naar voren te komen doordat er tien keer een geslaagd beroep is gedaan op art. 20 lid 1 IVRK (recht van het kind zonder ouderlijke zorg op bescherming en bijstand van de staat) en elf keer op art. 22 IVRK (de overheid moet vluchtelingenkinderen bescherming bieden) (zie Tabel 1). In deze context stelt het Comité dat staten hebben gefaald in hun zorgplicht wanneer vermeende minderjarigen tijdens het leeftijdsbeoordelingsproces in detentie werden geplaatst: *“The State party failed to provide him with protection, even though he was defenceless and extremely vulnerable, when he was placed in detention.”* Doordat de staat geen passende zorg en bescherming heeft kunnen bieden aan de vermeende minderjarige, is indirect tegen het belang van het kind zoals omschreven in artikel 3 IVRK gehandeld.

Om wel in overeenstemming met het belang van het kind te handelen, dient volgens het Comité aan een viertal voorwaarden te worden voldaan tijdens het leeftijdsbeoordelingsproces: (1): leeftijdsbeoordeling moet worden uitgevoerd door gespecialiseerde kinderartsen of andere professionals die bekwaam zijn in het combineren van verschillende aspecten van ontwikkeling; (2) identificerende documenten die vermeende minderjarigen tot hun beschikking hebben, moeten als authentiek worden beschouwd; (3) er moet worden afgezien van onnauwkeurige medische methoden die berusten op bot- en tandheelkundig onderzoek en die potentieel traumatisch kunnen zijn en (4) de vermeende minderjarige moet worden bijgestaan door een vertegenwoordiger gedurende het hele proces.

### Discussie

Deze studie onderzocht hoe drie juridische instanties – de Nederlandse rechtbank, het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (het Hof) en het Comité voor de Rechten van het Kind (het Comité) – omgaan met de validiteit en betrouwbaarheid van leeftijdsbeoordelingsmethoden en hoe zij het belang van het kind (artikel 3 IVRK) meewegen in hun oordeel omtrent die methoden.

#### Validiteit en betrouwbaarheid van leeftijdsbeoordelingsmethoden

De Nederlandse rechtbank lijkt in sterke mate vertrouwen te hebben in de betrouwbaarheid en validiteit van de enige toegepaste leeftijdsbeoordelingsmethode in de geanalyseerde zaken: het leeftijdsbeoordelingsgesprek. In bijna geen enkele zaak wordt getwijfeld aan deze methode. Hiermee lijkt de Rechtbank voorbij te gaan aan de bestaande kritiek op leeftijdsbeoordelingsmethoden. Toch zijn er in 2023 en 2024 aanwijzingen dat de Rechtbank zich steeds bewuster wordt van de beperkingen van het leeftijdsbeoordelingsgesprek. In enkele zaken wordt expliciet benoemd dat de geldigheid en betrouwbaarheid van de methode ter discussie staat, onder andere vanwege de invloed van culturele vooroordelen en de beperkte opleiding van de schouwers. Deze conclusies sluiten aan bij eerder aangehaalde onderzoeken waarin wordt benadrukt dat leeftijdsbeoordelingen kwetsbaar zijn voor subjectieve interpretatie (bijv. Crawley, 2007; Hjern, 2011). Dat het referentiekader van de schouwer mogelijk de betrouwbaarheid van de schouw ondermijnt, lijkt ook naar voren te komen in de geanalyseerde zaken: de AVIM en de IND blijken 12 van de 30 keer verschillend te oordelen over de

leeftijd van een vermeende minderjarige, terwijl zij beide dezelfde leeftijdsbeoordelingsprocedure doorlopen. Dit lijkt te wijzen op een gebrek aan objectiviteit binnen het leeftijdsbeoordelingsgesprek. Toch kan worden gesteld dat de jurisprudentie rondom het leeftijdsbeoordelingsgesprek in Nederland in ontwikkeling is: hoewel het overkoepelende vertrouwen in de bestaande methoden overheerst, lijkt er voorzichtig een kritische en meer reflectieve benadering binnen de Nederlandse rechtspraak te ontstaan.

Het Hof lijkt vooralsnog geen expliciete twijfel te uiten over de validiteit en betrouwbaarheid van de toegepaste medische leeftijdsbeoordelingsmethoden in de geanalyseerde zaken. Hoewel het Hof in een recente uitspraak aangeeft dat *“rekening moet worden gehouden met de toegepaste leeftijdsbeoordelingsmethode,”* blijft een duidelijke veroordeling van deze methoden uit. Wel lijkt het Hof door deze uitspraak impliciet te erkennen dat methodische methoden een foutenmarge kennen, maar spreekt zich niet expliciet uit over hun (on)betrouwbaarheid. Deze terughoudendheid lijkt deels voort te komen uit het feit dat uitspraken van het Hof juridisch bindend zijn op grond van artikel 46 EVRM (Reneman, 2011). Een uitspraak over een leeftijdsbeoordelingsmethode door het Hof heeft gevolgen voor de rechtsspraak over leeftijdsbeoordelingsmethoden in elke EU-lidstaat. Daarnaast erkent het Hof dat leeftijdsbeoordelingsmethoden nodig zijn om de rechten aan amv'ers te kunnen verlenen. Een te kritische houding tegenover deze methoden zou ertoe leiden dat de Europese Unie helemaal geen manier van toetsen meer heeft om amv'ers rechten toe te kennen. Wel lijkt het Hof open te staan voor verbetering van het leeftijdsbeoordelingsproces. Het Hof moedigt de ontwikkeling van een meer holistische en multidisciplinaire benadering van leeftijdsbeoordeling aan. Hierbij wordt benadrukt dat verschillende methoden met elkaar gecombineerd zouden moeten worden, uitgevoerd door deskundigen, om zo tot een zorgvuldiger en kindgericht oordeel te komen. Deze visie sluit aan bij de aanbevelingen van Smith & Brownlees (2011) en Hjern (2012), die pleiten voor deze aanpak. Een multidisciplinaire werkwijze veronderstelt dat meerdere beoordelingsmethoden worden toegepast op één vermeende minderjarige, zodat de uitkomst niet afhankelijk is van slechts één methode. In de praktijk blijkt echter dat deze benadering niet overal wordt gehanteerd. In landen als Nederland wordt vaak slechts één methode gebruikt. Dit lijkt in strijd te zijn met de bevindingen van de Commissie Leeftijdsonderzoek (2012) waaruit bleek dat de meeste landen een combinatie van leeftijdsbeoordelingsmethoden gebruiken.

Het Comité is het meest uitgesproken in haar kritiek rondom leeftijdsbeoordelingsmethoden. Medische methoden, zoals bot- en gebitsonderzoek, worden in vrijwel alle zaken als onbetrouwbaar en niet-kindvriendelijk aangemerkt. Het Comité benadrukt dat deze methoden vaak gebaseerd zijn op de westerse bevolking en daardoor ongeschikt zijn voor toepassing op kinderen uit Afrika en Azië, net zoals wordt bevestigd door Smith & Brownlees (2011) en de EUAA (2018). Volgens het Comité zouden dergelijke methodes dan ook niet mogen worden toegepast zonder een multidisciplinaire benadering en betrokkenheid van gekwalificeerde kinderexperts. Het Comité lijkt zich meer kritisch op te stellen dan de andere twee juridische instanties omdat haar uitspraken niet-juridisch bindend zijn (Bruning et al., 2020). Dit zorgt ervoor dat het Comité vaker kritischere uitspraken durft te doen.

## Belang van het kind

Omdat de Nederlandse rechtbank in het merendeel van de geanalyseerde zaken geen twijfel uit over de validiteit en betrouwbaarheid van de toegepaste leeftijdsbeoordelingsmethode, wordt ook het belang van het kind in deze zaken doorgaans niet expliciet meegewogen in het eindoordeel. Integendeel, het juridische uitgangspunt, waarbij het interstatelijk vertrouwensbeginsel lijdend lijkt te zijn, lijkt tegen het belang van het kind in te gaan. Op grond van dit beginsel worden buitenlandse leeftijdsregistraties – veelal afkomstig uit Italië – als leidend beschouwd. Vermeende minderjarigen worden geacht deze buitenlandse registraties zelf te ontcrachten door middel van officiële identificerende documentatie. Deze werkwijze roept vragen op in het licht van het belang van het kind. Er worden in de rechtszaken rapporten aangehaald waarin de buitenlandse registraties afkomstig uit Italië als onnauwkeurig en niet betrouwbaar worden bestempeld. Tevens wordt er bewijs geleverd dat Eritrese jongeren - waar het merendeel van de amv'ers uit de geanalyseerde zaken vandaan komt - niet aan officiële documentatie kunnen komen. Hierdoor kan een vermeende minderjarige niet tegen de leeftijdsregistratie ingegaan. De amv'er bevindt zich in een bewijspositie die in de praktijk moeilijk verdedigbaar is, waardoor het risico ontstaat dat minderjarigen ten onrechte als meerderjarig worden aangemerkt, met gevolgen voor hun rechtspositie. Niettemin lijken in recente uitspraken uit 2023 en 2024 verschuivingen zichtbaar. In enkele zaken wordt expliciet getwijfeld aan zowel de betrouwbaarheid van de gehanteerde methode als aan het interstatelijk vertrouwensbeginsel. Ook is er meer aandacht voor aspecten van het belang van het kind, in het bijzonder de kwetsbare positie van amv'ers en de mening van het kind. Er lijkt sprake van een voorzichtige verschuiving richting een meer kritische en kindgerichte benadering.

Ondanks dat Het Hof medische leeftijdsbeoordelingsmethoden bestempeld als '*educated guesses*,' lijkt ze terughoudend in het expliciet verbinden van het belang van het kind aan de beoordeling van deze methoden. Deze terughoudendheid lijkt voort te komen uit het feit dat leeftijdsbeoordelingsmethoden wel noodzakelijk worden geacht door het Hof om toegang tot kinderrechten juridisch te kunnen waarborgen. Aangezien er geen alternatief bestaat om de leeftijd van een persoon objectief vast te stellen bij het ontbreken van geboortecertificaten, lijkt het Hof zich te onthouden van kritiek op de gebruikte methoden. Hierdoor lijkt het belang van de staat zwaarder te wegen dan het belang van het kind wat overeenkomt met de studie van Prabhat & Hambly (2017). Hoewel het Hof zich niet expliciet uitspreekt over het belang van het kind in relatie tot de leeftijdsbeoordelingsmethoden, speelt de context waarin deze methoden worden toegepast (in detentie), een doorslaggevende rol in de eindoordeelen van het Hof. In meerdere zaken beoordeelt het Hof de detentieomstandigheden als onmenselijk en vernederend, waarbij het Hof de gestelde minderjarigheid van de vluchteling zwaarder mee lijkt te wegen dan zijn status als illegale immigrant. Daardoor lijkt één aspect van het belang van het kind impliciet te worden meegewogen: 'de kwetsbare situatie van het kind'. Toch vindt het Hof detentieplaatsing van vermeende minderjarigen toelaatbaar, mits deze binnen een redelijke duur plaatsvindt. Volgens het IVRK is detentieplaatsing van minderjarigen binnen een redelijke duur ook toegestaan, op de voorwaarde dat er sprake is van een 'uiterste maatregel' (artikel 37

IVRK, foltering en vrijheidsbeneming). Dit roept toch de vraag op in hoeverre detentie in het kader van leeftijdsbeoordeling kan worden beschouwd als een uiterste maatregel. De detentieplaatsing lijkt niet overeen te komen in het belang van het kind, omdat de inzet van detentie wordt gelegitimeerd op basis van bekritiseerde leeftijdsbeoordelingsmethoden. Door kinderen te plaatsen in detentie vanwege een bekritiseerd leeftijdsbeoordelingsproces, lijkt het uitgangspunt van artikel 3 IVRK – dat het belang van het kind ten eerste overweging dient te zijn bij alle maatregelen die kinderen raken – onvoldoende te worden gewaarborgd door het Hof.

Het Comité lijkt de meest kritische positie in te nemen ten aanzien van medische leeftijdsbeoordelingsmethoden. In bijna alle geanalyseerde zaken beschouwt het Comité de Greulich-en-Pyle-schaal, een referentieschaal die gebruikt wordt bij botonderzoek, als onbetrouwbaar en daarmee ongeschikt om het belang van het kind te waarborgen. Mede op basis hiervan acht het Comité in de meerderheid van de zaken een beroep op artikel 3 IVRK gegrond. Het Comité beoordeelt niet alleen de leeftijdsbeoordelingsmethode in het licht van het belang van het kind, maar betreft het belang van het kind ook bij het gehele leeftijdsbeoordelingsproces. Het stelt dat een vermeende minderjarige tijdens de gehele procedure als kind moet worden beschouwd totdat het tegendeel bewezen is. Tijdens het proces hecht het Comité waarde aan vier aspecten van het belang van het kind: (1) de kwetsbare situatie, (2) de mening van het kind, (3) de identiteit van het kind en (4) het recht op zorg, bescherming en veiligheid van het kind. Hierbij lijkt de kwetsbare situatie het overkoepelende uitgangspunt. Juist vanwege de kwetsbaarheid van een kind moet een kind bijgestaan worden door een wettelijke vertegenwoordiger waardoor recht gedaan wordt aan diens mening; moet de opgegeven leeftijd als echt worden beschouwd totdat het tegendeel bewezen is vanwege de beperkte toegang tot identificerende documenten; én moet detentie van een vermeende minderjarige niet toegestaan worden omdat dit niet overeenkomt met de zorg en bescherming waar een kind recht op heeft. Niet genoemd in de resultaten maar wel relevant om te vermelden, is dat het Comité twee aspecten van het belang van het kind niet mee lijkt te wegen, te weten ‘het recht op onderwijs’ en ‘het recht op gezondheidszorg’. Het Comité verklaart namelijk artikel 27 (recht op onderwijs) en artikel 29 IVRK (recht op gezondheidszorg) bijna in alle gevallen niet-ontvankelijk. Dit betekent dat het Comité de artikelen niet goed genoeg onderbouwd vindt om te behandelen. In dit licht lijkt het erop dat het Comité het onderwijs en de gezondheidszorg van de vermeende minderjarige minder relevant vindt in zaken omtrent leeftijdsbeoordeling.

### **Sterke punten en beperkingen**

Ten eerste is het onderwerp van het onderzoek actueel in zowel de jurisprudentie als in de maatschappij. Het vluchtelingenaantal is de afgelopen jaren flink gestegen en zal ook de aankomende jaren naar verwachting toenemen. Alle informatie over deze kwetsbare groep mensen is dan ook helpend om hen een zo goed mogelijke zorg te verlenen. Dit onderzoek draagt bij aan deze actualiteit door zich te richten op de wijze waarop juridische instanties omgaan met leeftijdsbeoordelingsmethoden in relatie tot het belang van het kind. Aangezien leeftijd in belangrijke mate bepaalt of iemand toegang krijgt tot

kinderrechten, is het van groot belang dat dit proces zorgvuldig verloopt. Dit onderzoek levert daarmee relevante inzichten die kunnen bijdragen aan de verdere ontwikkeling van een rechtspraktijk waarin kinderrechten daadwerkelijk centraal staan.

Ten tweede onderscheidt dit onderzoek zich door vergelijkbare analyses bij drie verschillende juridische instanties uit te voeren. Dit gebeurt zelden in de bestaande literatuur. Vaak staat één instantie centraal in een dergelijk onderzoek. Deze bredere benadering draagt bij aan beter begrip van hoe kinderrechten in de verschillende juridische instanties worden toegepast waardoor ook onderlinge verschillen kunnen worden geanalyseerd.

Hoewel dit onderzoek waardevolle inzichten biedt in de wijze waarop verschillende juridische instanties tegen leeftijdsbeoordelingsmethoden aankijken in relatie tot het belang van het kind, kent het een aantal inhoudelijke en methodologische beperkingen. Ten eerste zijn niet alle deviant cases – oftewel uitschieters of tegenvoorbeelden – systematisch meegenomen in de analyse. De gebruikte jurisprudentie is gebaseerd op herhaalde patronen binnen de rechtszaken van de drie juridische instanties. Hierdoor zijn sommige afwijkende of uitzonderlijke uitspraken slechts beperkt of niet geanalyseerd, mede vanwege tijdsdruk en de omvang van dit onderzoek. Ook speelt hierin de reflectionaliteit een rol: dit onderzoek is specifiek gericht op leeftijdsbeoordelingsmethoden waardoor andere relevante aspecten van het gehele leeftijdsbeoordelingsproces, zoals detentieplaatsing of wettelijke vertegenwoordiging, slechts in beperkte mate worden behandeld. Ten tweede zijn de geselecteerde resultaten wellicht beïnvloed door de subjectiviteit van de onderzoeker. Het thematisch coderen van de juridische uitspraken is in sterke mate afhankelijk van de persoonlijke interpretatie van de onderzoeker (Scheepers & Tobi, 2021). Dit onderzoek wordt bekeken vanuit kinderrechtelijk perspectief, wat tot gevolg kan hebben dat het perspectief van de staat minder aan bod komt. Ook is er geen peer-debriefing uitgevoerd waardoor de onderzoeker alles geanalyseerd heeft vanuit zijn eigen interpretatie. Dit betekent dat nuances of uitzonderingen mogelijk onderbelicht zijn gebleven. Ten derde richt dit onderzoek zich uitsluitend op jurisprudentie met betrekking tot amv'ers. Echter, de focus van het onderzoek ligt op het belang van het kind in relatie tot leeftijdsbeoordelingsmethoden. Hoewel amv'ers een bijzonder kwetsbare doelgroep zijn, biedt deze afbakening slechts een gedeeltelijk beeld van de oordelen van de drie juridische instanties omtrent leeftijdsbepalingsmethoden. Ook begeleide vermeende minderjarigen, vluchtelingenkinderen die wel begeleid worden door ouder(s) of verzorger(s), kunnen worden onderworpen aan leeftijdsbeoordelingsmethoden. Hierdoor zijn ook zij onderwerp in jurisprudentie bij de drie juridische instantie. Aangezien dergelijke uitspraken buiten beschouwing zijn gelaten, bestaat de mogelijkheid dat de resultaten omtrent de kijk van de drie juridische instanties op het belang van het kind in relatie met leeftijdsbeoordelingsmethoden, enigszins vertekend is weergegeven.

### **Implicaties en aanbevelingen**

Ondanks de beperkingen toont dit onderzoek ook een aantal mogelijke implicaties. Ten eerste toont dit onderzoek aan dat de Nederlandse rechtbank grotendeels structureel vertrouwd op het

leeftijdsbeoordelingsgesprek waardoor het belang van het kind slechts zelden meegewogen wordt. Ondanks de voorzichtige verschuiving naar een meer kindgericht perspectief toont dit onderzoek de noodzaak tot bewustwording van de onnauwkeurigheid van leeftijdsbeoordelingsmethoden. Beleidsmakers moeten kritischer reflecteren op de toegepaste leeftijdsbeoordelingsmethoden en het gebruik van het interstatelijk vertrouwensbeginsel. Ten tweede toont dit onderzoek aan dat overheden meer moeten investeren in een betrouwbaarder en een meer multidisciplinair leeftijdsbeoordelingsproces. Het onderzoek benadrukt dat elke leeftijdsbeoordelingsmethode een foutenmarge kent en dat de inzet van enkelvoudige methoden geen allesomvattend beeld geeft over de leeftijd van de amv'er. Dit is onverenigbaar met het belang van het kind waardoor overheden meer zouden moeten investeren in betrouwbaardere leeftijdsbeoordelingsmethoden en een multidisciplinair proces. Zowel het Comité als het Hof pleiten hiervoor. Echter, binnen de Europese Unie wordt op dit moment nog geen betrouwbaardere leeftijdsbeoordelingsmethode ontwikkelt en bestaat er nog geen uniform multidisciplinair leeftijdsbeoordelingsproces. In dit licht worden de volgende aanbevelingen gedaan.

De eerste aanbeveling voor toekomstig onderzoek betreft de ontwikkeling van meer passende referentieschalen voor leeftijdsbeoordeling. Veel van de huidige medische methoden, zoals bot- en gebitsonderzoek, zijn gebaseerd op referentiegegevens die ontwikkeld zijn op basis van de westerse blanke bevolking (Crawley, 2007; Schmeling et al., 2008). Het gebruik van deze maatstaven bij de migrantenpopulatie kan leiden tot foutenmarges. Door referentieschalen te ontwikkelen die zijn afgestemd op diverse migrantengroepen, kunnen deze foutenmarges worden verkleind en kan er zorgvuldiger worden gehandeld in overeenkomst met het belang van het kind.

Een daaropvolgende aanbeveling is dat dergelijke aangepaste schalen zouden kunnen worden gecombineerd met andere leeftijdsbeoordelingsmethoden, zoals leeftijdsbeoordelingsgesprekken uitgevoerd door professionals, waardoor een multidisciplinaire benadering ontstaat. Een dergelijke aanpak verhoogt niet alleen de wetenschappelijke betrouwbaarheid, maar versterkt ook de juridische legitimiteit van de beoordeling van de leeftijd van vermeende minderjarigen. Deze aanpak sluit aan bij de aanbevelingen van het Comité en zal ervoor zorgen dat er meer vanuit een kinderrechtelijk perspectief naar de leeftijd van vermeende minderjarigen wordt gezocht. Op deze manier is de kans kleiner dat amv'ers onterecht als meerderjarig worden beschouwd waardoor ze worden onthouden van rechten waar zij wel toegang op hebben.

Ten derde wordt aanbevolen om in toekomstig onderzoek niet uitsluitend te focussen op amv'ers, maar ook op begeleide vermeende minderjarigen. Doordat ook deze groep kan worden onderworpen aan leeftijdsbeoordeling, komt deze groep voor in jurisprudentie omtrent het belang van het kind van zowel nationale rechtbanken als het Hof en het Comité. Door ook deze groep minderjarige vluchtelingen te betrekken bij het onderzoek wordt de reikwijdte van het onderzoek vergroot en zullen er meer generaliseerbare conclusies kunnen worden getrokken over leeftijdsbeoordelingsmethoden in relatie tot het belang van het kind. Bovendien maakt het onderscheid tussen begeleide en alleenstaande

minderjarigen het mogelijk om verschillen in rechtsbescherming en belangenafweging te achterhalen, bijvoorbeeld op het gebied van vertegenwoordiging, kwetsbaarheid of toegang tot documenten.

### Literatuurlijst

- Bruning, M., Klep, K. & Punselie, E. et al. (2020). *De invloed van 30 jaar Kinderrechtenverdrag in Nederland; perspectieven voor de rechtspraak*. Deventer: Wolter Kluwer.
- Commissie Leeftijdsonderzoek (2012). *Rapport van de Commissie Leeftijdsonderzoek*. Tweede Kamer der Staten-Generaal. Geraadpleegd op 1 december 2024: <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2012D18718&did=2012D18718>
- Committee on the Rights of the Child (2013), General Comment No. 14: *On the rights of the child of have his of her best interests taken as a primary consideration (article 3, para. 1)*. Geraadpleegd op 1 december 2024: <https://www.refworld.org/legal/general/crc/2013/en/95780>
- Crawley H. (2017). *When is a child not a child? Asylum, age disputes and the process of age assessment*. Londen: ILPA.
- Delbos, L., Carlier, M., De Donato, M. & Pavlou, M. (2010). *The reception and care of unaccompanied minors in eight countries of the European Union. Comparative study and harmonisation prospects. Spain – France – Great Britain – Greece – Hungary – Italy – Romania – Sweden*. Paris: France terre d’asile.
- Demirjian, A., Goldstein, H. & Tanner J.M. (1973). *A new system of dental age assessment*, Human biology, p. 211. Geraadpleegd op 1 december 2024: <https://www.bristol.ac.uk/media-library/sites/cmm/migrated/documents/dental-age-assessment.pdf>
- Detrick, S. (1999). *A Commentary on the United Nations Convention on the Rights of the Child*. Leiden: [doi.org/10.1163/9789004638693](https://doi.org/10.1163/9789004638693)
- Duivenvoorde, S. (2017). *Het participatierecht van minderjarige vreemdelingen in de Nederlandse asielprocedure*.
- Eid, R.M.R., Simi, R., Friggi, M.N.P. & Fisberg, M. (2002). *Assessment of dental maturity of Brazilian children aged 6 to 14 years using Demirjian’s method*. International Journal of Paediatric Dentistry, 12 (6), 423–428.
- Einzenberger, B. (2003). Age assessment. In K. Halvorsen (Red.), *Report of a workshop on age assessment and identification held by the separated children in Europe programme*.
- Europese Commissie. (2010). *Policies on reception, return, and integration arrangements for, and numbers of, unaccompanied minors – an EU comparative study*. Geraadpleegd op 1 december 2024: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/92c766cf-6c8d-4666-bfc8-97e32f4bdac2>
- European Network of Ombudspersons for Children. (2016). *Safety and fundamental rights at stake for children on the move*. Geraadpleegd op 1 december 2024: <https://enoc.eu/enoc-task-force-on-children-on-the-move-releases-first-report-today/>
- European Union Agency for Asylum. (2023). *Data on unaccompanied minors*. In *Asylum report 2023*. Geraadpleegd op 1 december 2024: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2023/561-data-unaccompanied-minors>

- European Union Agency for Asylum. (2018). *Praktische gids van EASO over leeftijdsbeoordeling*. Tweede editie. Geraadpleegd op 1 december 2024: <https://euaa.europa.eu/nl/publications/praktische-gids-van-het-easo-over-leeftijdsbeoordeling>
- Fournier, K. (2017). *Leeftijdsschatting van niet-begeleide minderjarigen (NBMV) in vraag: Probleemstelling, analyse en aanbevelingen*. Geraadpleegd op 1 december 2024: <https://www.kinderenopdevlucht.be/nl/ressources/publicaties/>
- Greulich, W. W. & Pyle, S. I. (1959). *Radiographic Atlas of Skeletal Development of the Hand and Wrist*, Stanford: Stanford University Press.
- Hjern, A., Brendler-Lindqvist, M., & Norredam, M. (2011). Age assessment of young asylum seekers. *Acta Paediatrica*, 101(1), 4–7. <https://doi.org/10.1111/j.1651-2227.2011.02476.x>
- Immigratie- en Naturalisatiedienst (2019). *Protocol 'leeftijdsonderzoek'*. Geraadpleegd op 1 december 2024: <https://www.forensischinstituut.nl/publicaties/publicaties/2020/01/22/protocol-leeftijdsonderzoek>
- Koshy, S. & Tandon, S. (1998). *Dental age assessment: the applicability of Demirjian's method in south Indian children*. *Forensic Science International* 94 (1–2), 73–85.
- Ladwig, K., Brockhaus, A.C., Baumert, J., Lukaschek, K., Emeny, R.T., Kruse, J., Codd, V., Häfner, S., Albrecht, E., Illig, T., Nilesch, J., Samani, H., Wickmann, E., Gieger, C., Peters, A. (2013). *Posttraumatic Stress Disorder and Not Depression Is Associated with Shorter Leukocyte Telomere Length: Findings from 3,000 Participants in the PopulationBased KORA F4 Study*. *PLoS ONE*, 2013, vol. 8, nr. 7.
- Mather, M. (2006). Determining the age of children; another paediatric point of view. *Adoption and Fostering*, 30(1), 81-83. doi:[10.1177/030857590603000114](https://doi.org/10.1177/030857590603000114)
- McKenna C. J., James, H., Taylor, J.A. & Townsend, G.C. (2002). *Tooth development standards for South Australia*. *Aust Dent J*, 47(3), 223-7. doi: [10.1111/j.1834-7819.2002.tb00333.x](https://doi.org/10.1111/j.1834-7819.2002.tb00333.x)
- Olze, A., Schmeling, A., Taniguchi, M., Maeda, H., Van Niekerk, P., Wernecke, K.D. & Geserick, G. (2004). *Forensic age estimation in living subjects: the ethnic factor in wisdom tooth mineralization*. *International Journal of Legal Medicine*, vol. 118, nr. 3, blz. 170-173.
- Prabhat, D. & Hambly, J. (2017). Bettering the best interests of the child determination: of checklists and balancing exercises. *International journal of children's rights*, 25(3/4), 754-778. doi:10.1163/15718182-02503008
- Reneman, A. M. (2011). Het Kinderrechtenverdrag krijgt tanden: over hoe het VN Verdrag inzake de Rechten van het Kind via het EU-recht en het EVRM binnendringt in het Nederlandse vreemdelingenrecht. *Asiel & Migrantenrecht*, 2011(8), 349-362.
- Scheepers, P. & Tobi, H. (2021). *Onderzoeksmethoden*. Amsterdam: Boom Uitgeers.
- Schmeling, A., Schulz, R., Reisinger, W., Mühler, M., Wernecke, K.D. & Geserick, G. (2004). Studies on the time frame for ossification of the medial clavicular epiphyseal cartilage in conventional Radiography. *International Journal of Legal Medicine*, vol. 118, nr. 1, blz. 5-8.

Smith, T & Brownlees, L. (2011). *Age assessment practices: a literature review and annotated bibliography*. UNICEF. New York.

United Nations Committee on the Rights of the Child (CRC), General comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration (art. 3, para. 1), CRC /C/GC/14, 29 May 2013, <https://www.refworld.org/legal/general/crc/2013/en/95780> [accessed 30 May 2025] Van Kampen, P., & Van der Laan, N. (Eds.) (2021). *Handboek Verdediging*. (3 ed.) Wolters Kluwer.

United Nations High Commission of Refugees (1997). *Guidelines on policies and procedures in dealing with unaccompanied children seeking asylum*. Geraadpleegd op 1 december 2024: <https://www.refworld.org/policy/legalguidance/unhcr/1997/en/31377>

United Nations High Commission of Refugees (2019). *Desperate journeys: refugee and migrant children arriving in Europe and how to strengthen their protection*. Geraadpleegd op 1 december 2024: <https://data.unhcr.org/en/documents/details/72482>

Van Perzië, M. (2008) *ICT en Recht*. Wolter Kluwer.

Verheugt, J., Eding, M., Huls, C.E. & Roorda, B. (2013). *Inleiding in het Nederlandse recht*. Uitgeverij De Zuidas.

VN Algemene Vergadering, *Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on a communications procedure*, UN Doc. A/RES/66/138 (19/12/2011). Voor een artikelsgewijze commentaar en een uitgebreide duiding bij het hele OPIC, zie W. Vandenhole, G. Erdem Türkelli & S. Lembrechts, *Children's Rights; A Commentary on the Convention on the Rights of the Child and its Protocols*, Elgar Publishing 2019, p. 456-481.

**Bijlage 1: Codeersysteem onderzoeksvraag 1**

| <b>Thema</b>                  | <b>Code</b>                         | <b>Omschrijving</b>                                                                                                                                                                                                                                                    |
|-------------------------------|-------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Leeftijdsbeoordelingsmethode  | Leeftijdsbeoordelingsgesprek        | Een gesprek om de leeftijd van vermeende minderjarigen te bepalen.                                                                                                                                                                                                     |
|                               | Botonderzoek                        | Medische methode om de skeletleeftijd te bepalen door middel van röntgenfoto's van de handwortelbeentjes en het sleutelbeen.                                                                                                                                           |
|                               | Gebitsonderzoek                     | Medische methode om de gebitsleeftijd te bepalen door middel van röntgenfoto's van het gebit.                                                                                                                                                                          |
|                               | Interstatelijk vertrouwensbeginsel  | Wanneer zowel de AVIM als de IND twijfelen aan de opgegeven leeftijd van een vermeende minderjarige, of tot verschillende conclusies komen, wordt op basis van het interstatelijk vertrouwensbeginsel uitgegaan van de leeftijdsregistratie in een andere EU-lidstaat. |
|                               | Identificerende documenten          | Documenten waarmee de leeftijd van een vermeende minderjarige bewezen kan worden bijvoorbeeld een geboorteakte.                                                                                                                                                        |
| Validiteit en betrouwbaarheid | Validiteit                          | De mate waarin wordt gemeten wat daadwerkelijk beoogd wordt om te meten.                                                                                                                                                                                               |
|                               | Betrouwbaarheid                     | De nauwkeurigheid en consistentie van een bepaalde leeftijdsbeoordelingsmethode.                                                                                                                                                                                       |
|                               | Twijfel aan de betrouwbaarheid      | Er wordt getwijfeld aan de betrouwbaarheid van een leeftijdsbeoordelingsmethode door een juridische instantie.                                                                                                                                                         |
|                               | Geen twijfel aan de betrouwbaarheid | Er wordt niet getwijfeld aan de betrouwbaarheid van een leeftijdsbeoordelingsmethode door een juridische instantie.                                                                                                                                                    |

## Bijlage 2: Codeersysteem onderzoeksvraag 2

| Thema                        | Code                                                      | Omschrijving                                                                                                                                                                                                                                                           |
|------------------------------|-----------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Leeftijdsbeoordelingsmethode | Leeftijdsbeoordelingsgesprek                              | Een gesprek om de leeftijd van vermeende minderjarigen te bepalen.                                                                                                                                                                                                     |
|                              | Botonderzoek                                              | Medische methode om de skeletleeftijd te bepalen door middel van röntgenfoto's van de handwortelbeentjes en het sleutelbeen.                                                                                                                                           |
|                              | Gebitsonderzoek                                           | Medische methode om de gebitsleeftijd te bepalen door middel van röntgenfoto's van het gebit.                                                                                                                                                                          |
|                              | Interstatelijk vertrouwensbeginsel                        | Wanneer zowel de AVIM als de IND twijfelen aan de opgegeven leeftijd van een vermeende minderjarige, of tot verschillende conclusies komen, wordt op basis van het interstatelijk vertrouwensbeginsel uitgegaan van de leeftijdsregistratie in een andere EU-lidstaat. |
|                              | Identificerende documenten                                | Documenten waarmee de leeftijd van een vermeende minderjarige bewezen kan worden, bijvoorbeeld een geboorteakte.                                                                                                                                                       |
| Belang van het kind          | Mening van het kind                                       | Het recht van het kind om zijn of haar mening te uiten bij alle besluiten die gevolgen voor hebben.                                                                                                                                                                    |
|                              | Identiteit van het kind                                   | Het recht van het kind zijn of haar identiteit te behouden, waaronder de leeftijd en de nationaliteit.                                                                                                                                                                 |
|                              | Behoud van gezinsomgeving en onderhouden van betrekkingen | Het kind moet, waar mogelijk, in de gezinsomgeving blijven en contact houden met beide ouders als dat in zijn of haar belang is.                                                                                                                                       |

|                   |                                    |                                                                                                                                                    |
|-------------------|------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                   | Zorg, bescherming<br>en veiligheid | Het kind heeft recht op passende zorg, bescherming<br>tegen geweld en veilige leefomstandigheden.                                                  |
|                   | Kwetsbare situatie                 | Er wordt rekening gehouden met de kwetsbare<br>situatie waarin een kind zich bevindt, zoals de<br>kwetsbare situatie van een kind dat gevlucht is. |
|                   | Recht op<br>gezondheid             | Een kind heeft recht op toegang tot gezondheidszorg<br>en een omgeving die zijn of haar fysieke en mentale<br>gezondheid bevordert.                |
|                   | Recht op onderwijs                 | Een kind heeft recht op onderwijs dat ontwikkeling<br>en participatie bevordert.                                                                   |
| Detentieplaatsing | Detentieplaatsing                  | Het in detentieplaatsen van amv'ers in de hierbij<br>behorende omstandigheden.                                                                     |

---